

ראה כללי של אתר המוזיאון ודקלום ביהודי ירושלים לזכרן ושאיתרוב
בין קולות אלוטו ממש חלבו יעמ

פרשה ארץ ישראלית

צו

אש התמיד ויד קנדי

מאת: טליה זיסקין

המופיעה במבנה זיכרון לאדם שנרצח מדגישה בסמליותה את היותו קורבן, אך גם מייצגת להט של זיכרון תמידי.

המבנה עצמו משלב ניגודים. בנוסף על הניגוד בין הפנים והחוץ אפשר לחוש את הניגוד בין הלהבה לעץ. בין הכוח העולה של האש השורפת ובין הקורבן; בין העץ הגדוע, חייו של קנדי, לבין העצים הרבים המקיפים אותו - יער ארצות הברית שניטע מסביב, ובו 5.5 מיליון עצים לציון מספר יהודי ארצות הברית בזמן נטיעתו. עצים שמסמלים צמיחה וחיים הנמשכים ממורשתו של קנדי ובכלל.

הניגוד הזה מבטא גם בשירה של המשוררת זלדה, 'שני יסודות':

הלהבה אוסרת לברוש	לוי כלתי הייתי שורפת
פאשר אני רואה	את המוסד
כפה אתה שאנן	נשקמו תקופות השנה
כפה עוטה גאון	ואת התלות הארצה שלך
משהו פתוכי משתולל	באדמה, באויר, בשמש, בפטר ובטל
איך אפשר לעבר את החיים	הברוש שותק,
הנוראים האלה	הוא יודע שיש בו טרף
בלי שמך של טרף	נשיש בו חרות
בלי שמך של רחנאית	נשיש בו דקיון
בלי שמך של דקיון	נשיש בו רחנאית
בלי שמך של חרות	אך השלהבת לא תבין
בגאון עתיקה וקודרת.	השלהבת לא תאמין.

הפסוקים הפותחים את פרשת צו מדגישים את מהות מזבח העולה. **והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה, ובער עליה הכהן עצים בבקר, ובקר עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים. אש תמיד תוקד על המזבח, לא תכבה** (ויקרא ו-ו).

המושג 'אש תמיד' עבר טרנספורמציה מימי המשכן ובתי המקדש, שבהם היה מוקדש לאש שדלקה על מזבח העולה, וכיום הוא משמש למטרת הנצחה של אישים ונפלים. בישראל המודרנית דולקת 'אש תמיד' בכמה אתרים, ביניהם אתרים ממלכתיים כלליים, כדוגמת אוהל יזכור ב"ד ושם' והגלעד לזכר חללי מערכות ישראל ברחבת משכן הכנסת בירושלים; ואתרי זיכרון ממלכתיים למנהיגים, כדוגמת קבר רבין ב'הר הרצל' ויד קנדי בהרי ירושלים.

בעקבות רציחתו של נשיא ארצות הברית, ג'ון פיצג'רלד קנדי, עלו יוזמות רבות להנצחתו בעולם ואף בארץ. מנחם ברסלר, נשיא הקק"ל בארצות הברית, העלה את הרעיון להקמת אתר הזיכרון 'יד קנדי' בארץ. ברסלר גייס בארצות הברית תרומות רבות מיהודים ומכאלה שאינם יהודים למען הקמת האתר. שלוש שנים אחרי רצח קנדי, בשנת התשכ"ו (1966), הוקם האתר בסמוך למושב עמינדב שבהרי ירושלים, וניטע לידו יער ובו ארבעים ושישה עצים כגילו של קנדי ביום הירצחו. בלב היער, בראש הפסגה הגבוהה באזור, בגובה 840 מ' מעל פני הים, הוקם מבנה הזיכרון. מקום זה הוא גם נקודת תצפית לכפר בתיר, לגוש עציון, ולים התיכון.

האדריכל דוד רזניק (1924-2012), חתן פרס ישראל, תכנן את מבנה הזיכרון בצורת גזע עץ כרות, המסמל את חייו הגדועים של קנדי. קירות המבנה עשויים מחמישים ושלשה עמודי בטון וביניהם לוחות זכוכית. מספר העמודים מייצג את חמישים מדינות ארצות הברית ואת מחוז קולומביה, ושני עמודים נוספים מייצגים את הקרן הקיימת לישראל. על כל עמוד מופיע סמל מתאים. השילוב של הבטון והחלונות יוצר מרחב מנותק מהחוץ, המאפשר התכנסות וזיכרון מחד גיסא ומאידך גיסא חיבור אל החוץ. קרני השמש החודרות אליו במשחקי אור וצל והנוף שמסמל צמיחה וחיים נוכחים אף הם.

כשנכנסים פנימה רואים עיטור שיצר האמן דב פייגין (1907-2000) ותבליט ברונזה של פניו של קנדי. במרכז האולם בוערת אש התמיד, ומעליה בתקרה פתח המסמל את יציאת העשן לשמיים. אש התמיד

לעיון נוסף

- יעקובסון מיכאל, "סיבוב ביד קנדי", באתר חלון אחורי, <https://michaelarch.wordpress.com,10.1.2017>